

החלו מציקים לי — לא לגבי יעילותה המידית של לוחמה זו, אלא לגבי תוצאותיה לטווח-ארוך. דומה היה בעיני כי אפשר לראות כיצד מתגלות תוצאותיה אלה, כחוט-השני, בכל אותן הטרדות המתמידות שסבלנו אנו, כיורשי התורכים, באותו איזור עצמו בו הפיץ לורנס את תנועת המרד-הערבי.

ספקות אלה נתעמקו כאשר בחנתי-מחדש את ההיסטוריה-הצבאית של מלחמת נפוליון בחצי-האי ספרד — מאה שנים קודם לכן — וכאשר הגיתי בתולדותיה של ספרד מאז אותה מלחמה. במלחמה ההיא נתאזנה התבוסה שהנחיל נפוליון לצבאותיה הסדירים של ספרד על-ידי הצלחתן של חבורות-הגריליה שבאו למלא-מקומם. כהתקוממות עממית נגד כובש זר — היתה זו אחת מרבות-ההשג שבתולדות האנושות. התקוממות זו פעלה יותר מאשר עשו נצחונותיו של נלינגטון להרפית מאחזו של נפוליון בספרד, ולערעור עצמתו. אך היא לא הביאה שלום לספרד המשוחררת. שכן, בעקבותיה פשתה מגפה של מהפכות מזוינות, שחזרו ונשנו בזו-אחר-זו ברוחים קצרים במשך חמישים שנה — מגפה שפרצה מחדש במאה הנוכחית.

דוגמה מנבאה-רעות אחרת מצויה בדוגמת ה"קלעים-החפ-שיים" (המתנדבים הבלתי-סדירים) שהקימה צרפת ב-1870 להטרדת הפולש הגרמני; היה זה כוח שהפך אחר-כך למעין בומרנג במערכותיה הפנימיות של צרפת, עד תום המלחמה. האנשים שתכננו במלחה-ע השניה עידודן של התקוממויות כחלק ממדיניות-המלחמה — התעלמו בקלילות רבה-מדי

מלקחי-היסטוריה אלה. להדיה ובני-הדיה של אותה מדיניות נודעה בשנים שלאחר-המלחמה השפעה הרסנית על מדיניות-השלום של הברית-המערבית — ולא רק בשל העובדה, כי תודות לה סיפקנו גם ציוד ותמריץ וגם דחף-רוחני לתנועות "נגד-מערביות" באסיה ובאפריקה. במקרה של צרפת נתחנך עד-מהרה כי תוצאות-פעלם הצבאית של ה"מאקי" (חבורות-ההתנגדות, שפעלו נגד הכובש הגרמני בעיקר באזורים הר-ריים ומבותרים) כמכשיר נגד הגרמנים — כבודות משקל מהן היו השפעותיה השליליות, מבחינה פוליטית ומוסרית, על עתידה של צרפת. מחלה זו הוסיפה והתפשטה. בצירוף עם ראייה בלתי-מציאותית את המהומות שבאו בשטחי-החוץ התלויים בצרפת, ועם הטיפול במהומות אלו, שהיה בלתי-מציאותי אף-הוא — חיבלה המחלה הזאת ביציבותה של צרפת, ובדרך זו החלישה החלשה-מסוכנת את מעמדה של נאט"ו.

המענה על "מלחמה-מוסוית"?

אין זה עדיין מאוחר ללמוד מהנסיון ההיסטורי. ככל שייראה מפתה הרעיון כי על פעילותם של יריבינו בנוסח "מלחמה מוסוית", המטפחת התקוממויות על-מנת להזיק לנו, יש להגיב באמצעות מהלכי "מתקפת-נגד" מאותו סוג עצמו — יהיה זה יותר נכון לנסח ולנקוט אסטרטגיה-נגדית מסוג יותר שנון ומרחיק-ראות. מכל מקום, מעצבי המדיניות ומבצעי זקוקים להבנה טובה-יותר של הנושא.

אנדרס גאל אלוו

מאז ומתמיד היתה לוחמת הגריליה נושא שכבש דמיונם של המומחה הצבאי, חוקר ההיסטוריה והקורא-ההדיוט, המבקש חומר-קריאה מעניין ומסעיר.

בדרך-כלל השתמשו באורח זה של לוחמה החלשים, במלחמתם נגד החזקים; החמושים בכלי-זין קלים — נגד בעלי המשאבים הצבאיים הבלתי-מוגבלים; אלה שנלחמו על הגנת ארצם — נגד פולש; או אלה שנכונים היו להטיל את ארצם למלחמת-אזרחים — בנסיון למגר ממשל שהיה למורת-רוחם. בלחמן במסעי-מלחמה אלה, מנצלות חבורות-הגריליה במלואן את ניידותן, את התנאים הטופוגרפיים המקומיים ואת גורם ההפתעה. את עצמת-אשן מפעילות הן, בדרך-כלל, באורח החסכוני והתכליתי ביותר. כיון שברוב המקרים אין בידי מארגניהם של כוחות-גריליה הסמכות החוקית לכפות גיוס — הרי רוב לוחמי הגריליה, או הפרטיזנים, הנם מתנדבים, הנוטלים נשק בידם למען מטרה לאומית או רעיון חברתי, או שניהם גם יחד. למפקדי גריליה מצייתים יותר עקב יכולת הנהגתם הטבעית מאשר בתוקף איזו סמכות חוקית, או דרגה צבאית שהוענקה להם. מאחר שבקרב נאלץ הצד החלש-יותר להסתמך על תושיה ויכולת יותר מאשר על עצמה, נוכחים אנו כי תכופות מגלים

לוחמת גריליה

„הצטלמות“ תאטרלית במקצת של „גריליארס“ קובניים

פרטיזנים מנוסים יכולת, הגובלת כמעט בגאונות, המתבטאת בשיטות הלחימה שלהם, בהבנת הטקטיקה, בנכונותם לאסור קרב ובמעללה העזה שלהם. לא מעשה הרב אחד בלוחמת גריליה כבר היה לאגדה; אך לעתים קרובות מאוד נעדרים המסמכים הדרושים לעריכת מחקר מוסמך, שכן מרבית העדויות המצויות — אפשר לקלטן רק מפי מספרים.

דבריימיה של מלחמת העולם השנייה רצופים מעללי גריליה; ואך טבעי הדבר שכתוצאה מכך נכתבו חיבורים רבים בנושא זה, אם בצורת זכרונות ואם כפרי מחקר אמיתי. הספרות הצבאית נתעשרה, ובמיוחד בשנים האחרונות, בשורת חיבורים העוסקים בלוחמת גריליה — לאור השכלולים הטכנולוגיים, שקיעתם של משטרים שאבד עליהם הכלח, או מצביימתחות שמקורם ב„מלחמה הקרה“.

נאמר כי לשמע הצעותיו של ניקיטה חרושצ'וב בענין פירוק נשק כל-כולל, אמר ג'והרלל נארו כי אם יוצאו מידי בני-האדם הרובים יש לשער שהם ילחמו איש באחיו בסכינים ובמזלגות. בעידן זה של „מאזן אימה“ גרעיני — בו הפך האיום בהשמדה

הדדית את המלחמה הכל-כוללת לכמעט בלתי-מתקבלת-על-הדעת — נתחדשה תורתה של המלחמה ה„מוגבלת“. תורה זו נסמכת על ההנחה כי אפשר לקבוע סייגים למלחמות מקומיות ואזוריות ולהתנגשויות בין כוחות פרטיזנים, וכי אפשר לנצל מאבקים כאלה לתכליות מדיניות מבלי להסתכן יתר-על-המידה באיבוד השליטה עליהם. נוסף ונציין, שבד-כבוד עם פרוץ כל מלחמת-גריליה נוספת, חלה גם התפתחות בלתי-נמנעת נוספת ב„טכניקה של לוחמת, נגד-גריליה“, במאמציה ובאורחותיה. שלושה ספרים שראו אור לאחרונה — ואשר רשימה זו מיועדת במידה מסוימת, לסקור אותם, מושפעים על-ידי הגורמים שצוינו לעיל. הגם שחלק מהמקורות משותף לכל השלושה, הרי כל אחד מהם מציג חומר שונה ותורם תרומה מועילה משלו לחקר לוחמת-גריליה.

בספרו „לוחמת גריליה“ מגיש אוטו היילברון, מחקר רציני, מקיף ושקול העוסק בשלבי התפתחותה של לוחמת הגריליה. הוא מצטט בהרחבה ממקורותיהן של מערכות-גריליה בעבר, מנתח את מרבית הסוגים הידועים של כוחות-גריליה, את מניעיהם ודחפי פעולותיהם ואת מקורות עצמתם וחולשתם. תשומת לב מיוחדת הוא מקדיש לאמצעים ולאבזרים הטכניים החדשים השונים בהם ניתן להשתמש בתכליתיות בלחימת גריליה. חלק מספרו עוסק בצרכיה ובאמצעיה של המלחמה נגד-גריליה, אלא שאין היילברון מסתפק בניתוח העבר וההווה, הוא בוחן את העתיד ודן באפשרויות הפתוחות בפני טקטיקת-גריליה, הן במלחמות-„מהפכניות“ מקומיות ואזוריות והן במסגרת הרחבה יותר של מלחמה רבתי, בה יופעלו כלי-זין גרעיניים טקטיים. בשעת מלחמה רבתי — מסיק המחבר (ובצדק!) — שמור עדיין לפרטיזנים תפקיד חיוני. אכן, ספרו של היילברון הנו הניתוח המעולה ביותר שקראתי עד כה בנושא זה, וראוי הוא להיכלל ברשימת ספרי-קריאת-החובה בבתי-הספר הצבאיים הגבוהים ובקורסים לקצינים.

לעומתו, הספר „לוחמת גריליה בת-זמננו“, בעריכתו של פרנק לין מארק אוסאנקה, לוקה במרבית המגרעות הטבועות תכופות בקבצי מסות. רמת רוב החיבורים גבוהה וניכר בעליל כי העורך נזהר מאוד בבחירתם. אך על אף שהספר הנו מכרה של ידיעות, הרי צביונו הוא של מלאכת-טלאים ואין הוא מהווה דבר-מה שלם. עם זאת, אפשר להשתמש בו כנספר-מקורות מצוין להכרת התפיסות של פעולה פרטיזנית שנתקבלו בעולם הקומוניסטי — ואורחות-הפעולה המעשיים בהם נקטו פרטיזנים בזירות שונות בעולם ובמסיבות שונות. ניתן לנצל את הספר כספר-לימוד מועיל להכרות ראשונה עם סוגיה זו, אם כי אין להסתפק בו בלבד למטרה זו.

ספרם של פיטר פאָרט וג'והן שאי „לוחמי גריליה בשנות הששים“, הוא תמציתי וברור. ניכר כי המחברים מושפעים מהדילמה בפניה ניצבת ארצות-הברית, לנוכח המערכות המוצר לחות אותן מנהלים מהפכנים (מויאט-נאם שבדרום-מזרח אסיה — ועד לקובה שבקרבתה הסמוכה של אמריקה) השואבים השראתם מרעיונות לאומניים, סוציאליסטיים, או קומוניסטיים, והנהנים תכופות מסיוען הפעיל של מדינות הגוש הקומוניסטי. תכיפותן וממדיהן של מלחמות-גריליה, שנתלקחו במקומות רבים בעולם מאז תום מלחמת-העולם השנייה, הותירו רושם עז בדעת-הציבור בעולם המערבי, ובמיוחד בארצות-הברית. בזירות אחדות — ביוון, פרס ומלאיה, דרך-משל — לא נחלו חבורות-

צבאית צרופה, אילו נקטה זו האחרונה בטקטיקה הרגילה של צבא סדיר. אך כיון שאי־אפשר היה להפריד את כוחות ה"הגנה" מכלל הישוב היהודי ומאחר שהמסיבות הפוליטיות — הן בארץ־ישראל והן מחוצה לה — לא איפשרו לכלוא או להגלות את חלק־הארי של הישוב היהודי, לא נותרה לבסוף ברירה בידי הבריטים אלא לנטוש את הארץ. במלחמה הגלויה שניטשה לאחר מכן בין מדינת ישראל החדשה לבין מדינות ערב, לא היתה היא יכולה לצאת כמנצחת אילו השליכה יתרה אר־ורק על טקטיקה של גריליה, שהיתה כה תכליתית כנגד הבריטים. ברם, אין כל ספק כי אילו היה הצבא הסדיר המתהווה של ישראל משליך כליל מאחורי־גוו את אורחות־הפעולה הפרטיזניים — לא היה עולה בידו להתמודד בהצלחה עם צבאות ערב.

שאי ופארט מבקשים במדינות הגושי־המזרחי אחר דוגמאות

דמות מלוחמי ויאט־קונג

הגריליה הצלחה, חרף הסיוע שקיבלו ממדינות קומוניסטיות סמוכות. ברם, בזירות אחרות קצרו לוחמי הגרילה נצחונות רבי־רושם: בסין הביסו את כוחותיו הסדירים של צ'אנג־קאי־שק, על אף הסיוע הרב שקיבל הלז מארצות־הברית; בויאט־נאם גברו על הגייסות הסדירים של הצבא הצרפתי. הן הסינים הקומוניסטים והן הפרטיזנים הו־יאט־נאמיים הוכיחו כי בנסיבות מסוימות אפשר לזכות בנצחונות צבאיים והשגים מדיניים רבי־משמעות ביותר באמצעות לחימת־גריליה. אכן, לעתים קרובות הועמד המערב בפני מצב אשר התגובה עליו כרוכה היתה בהתלבטות קשה. מצד אחד, ניהלו הפרטיזנים הקומוניסטיים את מסעי־המלחמה שלהם אך ורק באמצעות גייסותיהם־הם — כשהעזרה מצד מדינות ידידותיות מתבטאת בכל־יזין, מזון, הדרכה צבאית ותמיכה מדינית; ולעתים העמידו מדינות אלו לרשות לוחמי־הגריליה בסיסים, אליהם יכלו לסגת שעה שגבר מאוד הלחץ עליהם. לעומת זאת, מדינות המערב — שלא עלה בידן לעורר תנועות עממיות פרו־מערביות נאלצו תכופות לסייע, הן־עצמן, בידי בעלות־בריתן על־ידי התערבות ישירה בלחימה. דרך פעולה זו לא תמיד היתה הרצויה ביותר מבחינת הדיה הפוליטיים ורישומה בדעת־הקהל.

אמנם, היו גם מקרים של מערכות מוצלחות שנוהלו על־ידי לוחמי גריליה נגד כוחות־כיבוש זרים ומבלי שיסתייעו באופן פעיל בכל מעצמה־רבתי שהיא. ישנן כמה דוגמאות בולטות לכך. אחת היא של ה"הגנה" היהודית בארץ־ישראל, שקצרה לאמיתו־של־דבר שני נצחונות: במאבקה נגד השלטון המנדט־טורי — כילתה את רצונם של הבריטים להמשיך במלחמה ואילצה אותם לבסוף להחזיר את המנדט לאומות־המאוחדות; השניה במלחמה נגד כלל צבאותיהם המאוחדים של מדינות ערב, שפלשו לארץ־ישראל — ונהדפו (במרוצת המלחמה נגד הערבים הפכה ה"הגנה" מכוח־גריליה לצבא סדיר, בעל מעמד חוקי מוכר — אך בכל זאת שמרה על כושר הגמישות וכושר התמרון הבלתי־רגילים שלה). הדוגמה הבולטת האחרת היא זו של ה"פ.ל.נ." — צבא־הפרטיזנים שהשיג עצמאות מוחלטת לאלג'יריה אחרי למעלה ממאה שנות שלטון צרפתי ומאמץ צרפתי ממושך לשלב את החבל בארץ־המטרופולין. אם לא יהרסו עתה צבאותיה של אלג'יריה את שלד העצמאות שנדרשו שבע שנים להקימו — כי אז בודאי יירשם מאבקם בהיסטוריה כנצחון רב־הדים של פרטיזנים חלשים על מעצמה נכריה חזקה.

ברם, אף לא באחת משתי הדוגמאות הללו השיגו כוחות־הגריליה נצחון צבאי במובן המוגדר של המושג. ללא־ספק היתה באלג'יריה יד הצבא הצרפתי הסדיר, על העליונה; ובעת חתימת הסכם־אֶנְאֶן שלט צבא זה שליטה־של־ממש בטריטוריה כולה. רוב כוחותיו של ה"פ.ל.נ." חנו מחוץ לגבולות אלג'יריה — בתוניסיה ובמרוקו. פעולות הגריליה המובהקות של האלג'ירים — מארבים, פשיטות־הפתעה וחדירות טרוריסטיות לערים — הן שאילצו את הצרפתים להתיצב למול בעית אלג'יריה והן שגזרו על העולם להפנות אליה את תשומת־לבן. תשלוּבּת מורכבת של גורמים — התחייבויותיה באירופה, צרכיה מבית והכרתה בהחלטת־הנחושה של העם האלג'ירי להתנגד בפועל לשלטון זר — היא שהניעה לבסוף את הצרפתים לצאת מאל־ג'יריה, אם כי השיגו נצחון צבאי ברור על כוחות ה"פ.ל.נ."

גם בארץ־ישראל יכלו הבריטים לגבור על ה"הגנה", מבחינה

של עמים ויחידים שבהיותם בלתי־מרוצים או מרי־נפש, עשויים לשמש מועמדים להשתתפות בהתקוממות פרטיזנים אפשרית. כיסוד לגישה זו רואים הם את אי־הנחת והתסיסה בהן ניתן להבחין בשנים האחרונות ביוגוסלביה, פולין, הונגריה וגרמניה־המזרחית — ואת מעשי־הבגידה הנרחבים שביצעו אוקראינים בעת פלישתה של גרמניה לרוסיה, במלחמת־העולם השנייה. ברם, המחברים אינם בלתי־מציאותיים, כלל־ועיקר; ואכן מסכימים הם כי „ספק הוא אם יוכלו אי־פעם לוחמי גריליה לנצח בהאבקות מקומית אזורית כזו מבלי שינתן להם בגלוי סיוע בכוח־הנשק מצבא ארצות־הברית; ונראה כי אפשרות זו אינה באה כלל בחשבון“.

בשום פנים ואופן, לא נוכל להתיחס ברצינות להשערה כי לנסיון קומוניסטי לתפוס בכוח את השלטון במדינה מערבית — או להתקוממות אנטי־קומוניסטית, באחת המדינות הנתונות למשטרים הקומוניסטיים — קיים במסיבות הנוכחיות סיכוי כלשהו להצלחה. הדברים נכונים ללא הבדל כלל מה תהיה האידיאולוגיה שבשמה יפעל המשטר — בין זה הקומוניסטי ובין זה הלא־קומוניסטי — כנגד אלה המנסים למגרן.

להוציא מספר מלחמות קטנות חסרות־תכלית, אותן אוסר מיעוט נואש וחסר־תקוה (מלחמות שהן בבחינת „תמות נפשי עם פלשתים“) הרי, כרגיל, מתפתחות תנועות פרטיזניות רק כאשר קיים סיכוי סביר לקבלת סיוע צבאי או מדיני מבחוץ מאת גורמים גדולים ורבי־עצמה יותר. אף צבאות גריליה אדירים — כאלה שפעלו במלחמת־העולם השנייה בשטחים הכבושים של ברית־המועצות ויוגוסלביה — לא היו יכולים להתמיד בלחימה שנים רבות לולא היה הצבא הגרמני עסוק בחזיתות אחרות ולולא נראה־באופק הסיכוי של מתקפות־נגד על־ידי בעלות־הברית, הן במזרח והן במערב.

בתנאים השוררים באירופה, נראית לוחמת־גריליה כאפשרית אך ורק במקרה של מלחמה כל־כוללת. אוראו תתנהל לוחמה באחד משני המקרים הבאים: כאשר יקיימו שני הצדדים הפצצות גרעיניות אסטרטגיות — תהיה לוחמת־גריליה צורת־הלחימה האפשרית היחידה שתי־נתר, שהרי לא ישארו אז מן הצבאות ומהאוכל־לוסיה האזרחית אלא שרידים בלבד — ואלה, גם אם אמנם ירצו להלחם ויהיה להם הכוח לה־לחם, לא יהיה כלל לאל ידם לארגן עוצבות צבאיות גדולות. לא תהא להם ברירה אלא לנקוט בשיטות גריליה. המקרה השני הוא — „מלחמה מוגבלת“ בה יופעלו כלי־זין גרעיניים טקטיים. פעולתם ההרסנית של כלי־נשק כאלה וריבוי השריון בצבאות בני־זמננו — הם הם הקובעים במידה מרובה את התנאים בהם תתנהלנה ה־„מלחמות המוגבלות“ של העתיד (אם אמנם תהיינה מלחמות כאלה). תנאים אלה מחייבים את הצדדים־הלוחמים לפרוס את כוחותיהם באופן שיאפשר לחימה מהירה, מכרעת, בה תלוי הכל באופן בו יהיו העניינים מאורגנים עד לפרט האחרון, ובהכרח כי המשימות תבוצענה בדייקנות של שיעור.

לפיכך, נודעת מעתה לשיבושן של מערכת־התקשורת ומערכת־התעבורה של האויב משמעות גדולה עוד יותר מאשר במלחמות ה„מקובלות“ בעבר. פירוש הדבר, כי במלחמת העתיד לא תחזק לוחמת גריליה „בעתודה“, ככלי־זין של הקו האחרון המיועד נגד כוחות־הכיבוש של האויב — אלא תיכלל במסע־המלחמה המתוכנן מראש — ותוך שיתוף־פעולה ותיאום מלא בין הכוחות הסדירים הערוכים למאמץ־העיקרי ובין לוחמי־הגריליה הפועלים מאחורי קווי האויב.

את הפרק התשיעי בספרו מקדיש היילברון ל„לוחמי־הגריליה — והלוחמה־הגרעינית“. פרק זה מענין ומעורר־מחשבה ביותר, חבל רק שאין המחבר מרחיב יותר את הדיבור בנושא זה.

נראה לי, כי מנקודה אחת מתעלמים כל שלושת הספרים, או שאין הם מדגישים אותה די־הצורך והיא: כי שוב אין הדבר הכרח שיחידות־גריליה תהינה מורכבות מאזרחים דוקא, או מחיילים שקובצו־מחדש ונתארגנו לאחר שארצם נכבשה על ידי האויב. הגיעה העת שכל צבא יכלול יחידות סדירות המאורגנות בלוחמת־גריליה — נוסף לאימונן באורחות הלחימה ה„מקובלת“.

„יחידות־גריליה סדירות“ אלו, אם אכן ניתן לכנותן כך, תהיינה חמושות בכלי־זין וציוד קלים ותכליתיים, ותצוידנה בציוד־קשר חדיש ומשוכלל ובאמצעי־תעבורה מיוחדים ומותאמים לצרכיהן ביבשה, בים ובאוויר (ובמיוחד הליקופטרים). כך יהיה ביכולתן להוות זרוע־עזר שאין ערוך לה בכל מלחמה בעתיד — בין אם יעלה בידן לחדור דרך קווי האויב לעומק רב ובין אם פשוט תפעלנה משני עבריו של קו־החזית ובקרבתו. שיעור ההשמדה שמחוללים כלי־זין בני־זמננו בכלל — וכלי־נשק גרעיניים במיוחד — כה גדול הוא עד פי בהכרח יש

מפקד מאנשי ה־פ.ג.ל. משיג ידיעות בשיחה עם אחד מתושבי־המקום

אנשי ה"כוחות המיוחדים" מתכננים פשיטה.

סכנתן של מלחמות-אזרחים בהן יקחו מעצמות זרות חלק פעיל, או לפחות יפעלו לעידוד אחד הצדדים — מתוך בקשת רכישת ידידות פוליטית של מדינות נוספות, או כאמצעי להטרדת מעצמות יריבות, או לשם זכיה בשטחים נוספים, מבלי להסתכן במלחמה גלויה. כן משמשת לוחמת-גריליה מכשיר תכליתי לנסיונות מצד מעצמות שניות-במעלה לכפות רצונן על "מדינות-אחיות" קטנות-מהן. יתכן שרוחם של אבירי הפאן-ערביות והפאן-אפריקניות תקצר לנוכח תוצאותיהם של המסעים הרעיוניים והדיפלומטיים הדרושים להשגת מטרותיהם ובעטיו של קוצר-רוח זה ינצלו את לוחמת-הגריליה ו"מלחמת-החתירה" כאמצעי תכליתי יותר לערעור ריבונותן של מדינות קטנות-יותר העומדות למכשול בדרכם להגשמת תכניותיהן הגדולות והשאפתניות.

*

התפתחות הטכנולוגיה הצבאית החדשה וחיסולו המהיר של המשטר הקולוניאלי, לא עשו את לוחמת-הגריליה לדבר שאבד עליו הכלל. היפוכו של דבר — לוחמת-גריליה המשתמשים במכשירי מלחמה בני-זמננו — הריהם כוח רבי-יכולת בהרבה מאשר היו אי-פעם בעבר; התנאים החברתיים השוררים כיום בארצות רבות הופכים את לוחמת-הגריליה לתופעה שכיחה הרבה יותר בעולמנו מאשר בזמן מן הזמנים. כל עוד תהיינה מלחמות תמלא בהן הגריליה תפקיד גובר-והולך. לפיכך רשאים אנו לצפות כי ירבו הצבאות אשר יקדישו את תשומת-לבם לבחינה זו של מלאכת-המלחמה.

להקטין עד למינימום את גודלן של יחידות-המשנה. כן יש להביא לידי הרמה הגבוהה ביותר את יכולתם של אנשי השורה. המש"קים והקצינים, הן למען יוכלו לבצע ביעילות-יתר את מבצעייהן המשולבים המורכבים עד-מאד של העוצבות הגדולות, והן כדי שיהיו מסוגלים לפעול עצמאית בנסיבות שונות, שאין לחזותן מראש.

מנסיונם של קצינים בצבאות אחרים ומנסיוני-אני למדתי כי לוחמת-גריליה "קלאסית" היא צורה נעלה יותר של אמנות-המלחמה מאשר לחימת גייסות סדירים. הדרישות המוצגות בפני קציניה וחייליה של יחידת גריליה — בכל הקשור בגמישות, הבנה טקטית, תושיה, סיכון-מדעת, התמדה וסביר-לות — גדולות בהרבה מאלו בהן צריך לעמוד איש-הצבא הסדיר; הגם שהאחרון יהיה אולי מאומן יותר טוב בשימוש בכלי-זין ובאורחות-פעולה מסוימים. קל יותר להפוך צבא של לוחמי-גריליה מנוסים לצבא סדיר (בתנאי שיועמדו לרשותו האמצעים הלוגיסטיים הדרושים), מאשר להפוך אנשי-צבא סדירים ללוחמי-גריליה. חבורות-הגריליה, ולא החיילים הסדירים, הן המסוגלות ללקט סביבן את האזרחים ולשלבם בפעולותיהן ובמבצעי-הקרב שלהן. אין הגריליה בגדר ספח רומנטי למלאכת המלחמה הרצינית; זהו תפקיד מוגדר בפני-עצמו בין תפקידי-הלחימה לסוגיהם, שיש לבצעו במסגרת מסכת-תנאים נתונה. אין לך תכונת איכות אחת, בין אלו האופיניות ללוחמי-הגריליה, אשר אין זה מחובתו של כל צבא לשאוף להחדירה בגייסותיו הסדירים; כמובן — נוסף לאימון-היסוד שיש להקנותו לכל הגייסות באשר-הם. אכן, סגולות נוספות אלו המיוחדות ללוחמי-הגריליה — אינן רק תוצאה של אימון גופני וטקטי אלא נובעות גם מהכרה רעיונית, הנעדרת לעתים כה תכופות אצל גייסות סדירים.

על-ידי צירוף יחידות-גריליה רבת-תכליתיות מיוחדות, ולוחמי-גריליה שאומנו במיוחד לצורך מבצעים בזירות-מלחמה מסוימות, אל בין יחידותיו הסדירות ועל-ידי לימוד יסודות של לוחמת-גריליה במסגרת האימון-הבסיסי של הגייסות הסדירים — יכול צבא לרכוש לעצמו את האמצעים בעזרתם יוכל לנהל אף לוחמת-גריליה; כך יימצא בידיו נכס חשוב שעה שהאויב עצמו נוקט בטקטיקת-הגריליה. יתירה מזו, להכללתן של יחידות-גריליה מאומנות-היטב בצבא-סדיר נודעת ערך ניכר כגורם-הרתעה נוסף.

בעוד שבזירות-מלחמה כאירופה יתכנו מבצעי-גריליה רק כחלק ממלחמה "בלתי-מוגבלת" — הנה באסיה, באפריקה ובאמריקה-הלטינית עדיין מצוי כר-פעולה נרחב ללוחמת-גריליה, בפני-עצמה.

חבלים מספר באפריקה עודם מצפים לעצמאותם, ולא נופתע לשמוע אם תתנהל לחימת-גריליה באנגולה, במוזמביק או בשתי הרודסיות (ולמותר לציין את דרום-אפריקה). במספר מדינות באפריקה, אסיה ואמריקה-הלטינית אין המשטרים יציבים עדיין ועל כן אין להתעלם מהאפשרות של פרוץ מלחמות-אזרחים שרקען הוא פנימי בהחלט. ובדומה לכך, טרם חלפה